

118432 - پرداخت پول برای انجام گرفتن معاملات چه هنگام رشوه است و در چه حالتی رشوه به شمار نمی‌آید؟

سوال

من در یک شرکت حمل و نقل به عنوان حسابدار مشغول به کارم و بعداً دانستم که شرکتی که در آن کار می‌کنم به بعضی از مشتریانش پول می‌دهد تا برخی از بارها را زودتر رد کنند. من در این شرکت حسابدار هستم و این مبالغ را به مدیر می‌دهم تا به عنوان رشوه به مراجعین خود بدهد و متوجه این امر شده‌ام. آیا من هم گناهکارم و در این حالت باید چکار کنم؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولاً:

تعامل با رشوه - دادن و گرفتن آن - جایز نیست و از گناهان کبیره است؛ زیرا احمد (۶۷۹۱) و ابوداود (۳۵۸۰) از عبدالله بن عمرو - رضی الله عنهما - روایت کرده‌اند که «رسول الله - صلی الله علیه وسلم - راشی و مُرْتَشی را لعنت کردند». آلبانی در «إرواء الغلیل» (۲۶۲۱) آن را صحیح می‌داند.

راشی یعنی کسی که رشوه می‌دهد و مُرْتَشی یعنی گیرنده رشوه.

اما چند حالت از این حکم مستثنی است:

۱- اگر صاحب حق نتواند حق خود را بگیرد به جز از طریق دادن رشوه که در این مورد علما رحمهم الله به صراحت حکم به جواز رشوه داده‌اند و در این صورت تحریم متوجه گیرنده می‌شود نه دهنده رشوه. قبلاً در پاسخ به پرسش شماره (70516) و (72268) به این مسئله پرداخته‌ایم.

پس اگر مرخص شدن بارها جز از طریق رشوه امکان نداشته باشد یا ندادن رشوه باعث به تاخیر افتادن ترخیص آن شود و صاحب حق زیان ببیند دادن پول در این صورت جایز است اما برای گیرنده‌اش حرام است.

۲- اینکه برای رفع ظلم یا کم کردن آن رشوه بدهد. در این صورت کار او اشکالی ندارد چنانکه .

۳- اینکه این مال را به شخص یا دفتری بدهد که آنان به نزد جهات مسئول بروند و برای به پایان رساندن معامله تلاش کنند که این اشکالی ندارد و از باب رشوه نیست بلکه از باب اجاره است.

ثانیا:

اگر آنچه که مدیر می‌گیرد تحت موارد پیشین باشد اشکالی ندارد که این پول‌ها را به او بدهید و ثبتش کنید. اما اگر برایتان مشخص شد که این رشوه برای ترخیص کالاها یا ممنوعه باشد یا آنکه ترخیص بدون دادن رشوه و بدون تاخیر مضر امکان پذیر است یا دیگر شکل‌هایی که تحت سه مورد پیشین قرار نگیرد، در این صورت برای شما جایز نیست که این پول را برسانید یا ثبت کنید، زیرا الله تعالی می‌فرماید:

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ [سوره مائده: ۲]

(و برای نیکوکاری و تقوا با یکدیگر همکاری کنید و در راه گناه و تجاوزگری همکار یکدیگر نشوید و تقوای الله را پیشه سازید که همانا الله سخت‌کیفر است).

برای شما لازم است که مدیرتان را نصیحت کنید و تحریم رشوه برای گیرنده و دهنده‌اش و یاری دادن در این کار را به ایشان یادآور شوید.

و بدانید که هرکس تقوای الله را پیشه سازد او را حفظ می‌کند و کفایت می‌دهد و آنکه به امر الله تمسک جوید از فضل خود به او افزون می‌دهد، بنابراین هیبت مردم تو را از گفتن قول حقی که می‌دانی باز ندارد.

امام احمد (۱۱۰۳۰) و ترمذی (۲۱۹۱) و ابن ماجه (۴۰۰۷) از ابوسعید خدری - رضی الله عنه - روایت کرده‌اند که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - به خطبه ایستادند و از جمله آنچه فرمودند این بود که: «هیبت مردم باعث نشود که کسی حق نگوید، اگر [حق را] می‌داند». این حدیث را آلبانی در صحیح ابن ماجه صحیح دانسته است.

الله ما و شما را برای آنچه دوست دارد و خشنودی اوست توفیق دهد.

والله اعلم.